

Ємчура Н.Р. (Львів, Україна)

Типологія неологізаційних процесів у лексиці сучасної чеської мови

У статті розглядається проблема класифікації неологізаційних процесів та виділяються основні типи неологізмів. Нові найменування аналізуються з погляду їх творення, функціонування, на основі зовнішніх факторів, що впливають на їх появу. Ілюстративним матеріалом слугують чеські суспільно-політичні неологізми.

Ключові слова: неологізаційний процес, неологізм, оказіоналізм, потенційне слово.

В статье рассматривается проблема классификации неологизационных процессов и выделяются основные типы неологизмов. Новые наименования анализируются с точки зрения их создания, функционирования, на основе внешних факторов, влияющих на их появление. Иллюстративным материалом служат чешские общественно-политические неологизмы.

Ключевые слова: неологизационный процесс, неологизм, окказионализм, потенциальное слово.

The article deals with the problem of classification of neological processes. The major types of neologisms are selected. New designations are analyzed in terms of their creation, functioning, on the basis of external factors that influence their appearance. Czech socio-political neologisms are used as the illustrative material.

Key words: neological process, neologism, occasionalism, potential word.

Динаміка словникового складу тієї чи іншої мови тісно пов'язана з трансформаційними мовними процесами та тенденціями. До них зараховують інтелектуалізацію, демократизацію, інтернаціоналізацію, термінологізацію, детермінологізацію, неологізацію, архаїзацію, пасивізацію, актуалізацію, які відбуваються як на словотвірному, так і на лексичному або семантичному рівнях.

У сучасній лінгвістиці неологізацію можна розглядати як загальну тенденцію, універсальний процес, який більшою чи меншою мірою властивий усім світовим мовам. Бурхливий процес неологізації пов'язаний з появою нових слів, словосполучень, нових значень, актуалізацією та функціональною переоцінкою лексичних одиниць, які уже давно існували у мові. Лексична система мови поповнюється новими мовними елементами, неологізмами, виникнення яких зумовлено впливом зовнішніх та внутрішніх факторів мовного розвитку. Різноманітність нового матеріалу зумовила **мету даного дослідження** – систематизувати наявні підходи до типології неологізаційних процесів та класифікувати неологізми на їх основі.

У лінгвістичній літературі для позначення процесів, пов'язаних з виникненням неологізмів, використовуються наступні терміни: інноваційні (*inovační*) процеси [6; 3; 16], неологізаційні (*neologizační*) процеси [4; 19]. У чеському мовознавстві також зустрічаємо терміни *neologické* procesy [20], а на позначення процесів, пов'язаних із появою семантичних неологізмів, – *neosémantizační* procesy [23].

Дослідження інноваційних процесів ґрунтуються на різних напрямках та принципах і зумовлені різноманітними підходами мовознавців до проблеми неологізму та виокремлення його диференційних ознак. Під неологізаційними розуміємо процеси, які “продукують неологізм як нову комбінацію старих структурних елементів, або як семантичну модифікацію уже існуючої структури” [12, 254]. У центрі уваги науковців знаходяться питання зв’язку між початком самого процесу, зовнішніми обставинами його виникнення та результатом, тобто появою неологізму. Лінгвісти також звертаються до проблеми залежності неологізаційних операцій від контексту, ситуації, функціональної сфери, від суспільних комунікативних факторів та індивідуальних потреб мовця при номінації певних предметів, явищ чи процесів. Враховуючи вищезгадані особливості та підходи до вивчення неологізаційних процесів, можемо визначити їх типологію.

Побудова типології неологізаційних процесів, без сумніву, залежить від з’ясування сутності неологізму. Відмінності при визначенні та систематизації неологізмів пов’язані з тим, який аспект враховувати при аналізі інновацій. Значна частина досліджень у галузі неології [2; 6; 7; 8] ґрунтується на типології неологізаційних процесів з **погляду творення нових найменувань**. Так, класифікуючи новотвори відповідно до способу їх виникнення, французький лінгвіст Л. Гільбер у своїй монографії “*La creativite lexicale*” (1975) весь неологічний матеріал розділяє на чотири групи: фонологічні, семантичні, запозичені, синтагматичні, створені шляхом комбінації існуючих у мові знаків (словотворення, словосполучення) [1, 41]. По-іншому підходить до класифікації інновацій дослідниця української неології Д. Мазурик, враховуючи не тільки характер творення, але і спосіб входження нових одиниць. На цій підставі вона виділяє власне новотвори (лексичні та семантичні неологізми) і неологізми-входження [6]. Поділяємо думку чеського мовознавця П. Гаусера, який розрізняє словотвірні (*slovotvorné*), семантичні (*sémantické*), фразеологічні (*frazeologické*) неологізми та нові словосполучення (*souslovné neologismy*) [10, 46–47].

У ході словотвірної деривації у мові з’являються неологізми, утворені на основі існуючих словотвірних моделей. Цей спосіб словотвору є продуктивним не тільки для новотворів на базі питомої лексики, але і для словотвірної адаптації запозичених слів. Проаналізувавши зібраний фактичний матеріал, наведемо найпоширеніші способи словотворення суспільно-політичних неологізмів чеської мови:

1. Афіксація

1.1. Префіксація: *anti-* (*antielita*), *bio-* (*bioterorista*), *de-* (*denuklearizace*), *eko-* (*ekoaktivizmus*), *euro-* (*eurobyrokrat*), *ex-* (*Exjugoslávie*), *krypto-* (*kryptopolitika*), *multi-* (*multietnicita*), *od-* (*odklausování*), *pro-* (*prohavlavsky*) та ін.

1.2. Суфіксація: *-ista* (*atlantista*), *-istka* (*unionistka*), *-izace* (*balkanizace*), *-izmus* (*blairizmus*), *-ovat* (*klausovat*), *-ovec* (*grossovec*), *-ový* (*genderový*) та ін.

2. Складання (часто поєднане з деривацією): *byznysman*, *čechoaustralský*, *malostrana*, *mladodůchodce*, *outsiderka*, *pražskojarní*, *trojkoalice* та ін.

3. Абревіація: *AU (Africká unie)*, *ČHNJ (České hnutí za národní jednotu)*, *EFSF (European Financial Stability Facility)*, *MTS (Mezinárodní trestní soud)*, *ODS (Občanská demokratická strana)*, *VV (Věci veřejné)* та ін.

Без сумніву, оновлення лексичної системи сучасної чеської мови, як і інших мов, відбувається шляхом творення нових слів та словосполучень. Однак динамічні процеси у мовному лексиконі полягають не лише у кількісних перетвореннях. Динаміка мовної системи підтримується завдяки модифікаціям семантичного обсягу слова, міграційним процесам між ядерними та периферійними елементами, актуалізацією та пасивізацією лексичних одиниць. Як результат лексико-семантичного способу словотворення, неосемантичних процесів, зміни конотативного забарвлення та сфери функціонування утворюються семантичні інновації. Нові значення виникають на основі метафоричного (*duhový*, *jednobarevnost*, *pendler*) та метонімічного (*osmička*, *platforma*, *sedmadvacíka*) перенесення значення, розширення (*amnestie*, *prosvěcování*, *reanimace*), звуження (*evropský*, *konzervativní*, *poevropštění*) та оновлення (*hejtman*, *lustrace*, *primátor*) значення. Нові значення формуються як внаслідок самостійного семантичного розвитку у національній мові, так і під впливом інших мов. Наприклад, до нових найменувань, утворених за зразком іншомовних словосполучень, у чеській мові належать вирази *Modrý banán* (англ. *Blue banana*), *Žlutý banán* (англ. *Golden banana*), *Středoevropský bumerang* (англ. *Central European Boomerang*), *Evropský sluneční pás* (англ. *European Sunbelt*), *Evropský pentagon* (англ. *European pentagon*), що позначають європейські макрорегіони, агломерації, які відзначаються високим рівнем економічного розвитку, концентрацією промислових потужностей та значною чисельністю населення.

Одним із результатів активних процесів неологізації є утворення нових словосполучень (*koaliční smlouva*, *malé volby*, *měkké peníze*, *občanský demokrat*, *reformní komunismus*) та фразеологічних одиниць (*bez kravat*, *čistit špinavé peníze*, *jít do kyték*, *přibouchnout něčemu dveře*, *obléknout (něčí) dres*).

Відповідно до способу входження у мову неологізаційні процеси можна класифікувати на два основні типи. Перший тип включає такі інноваційні трансформації, у результаті яких формуються нові номінації на власному мовному ґрунті, тобто питомі неологізми: *děkujemák*, *havlovka*, *maločešství*, *modropták*, *odista*, *odeesačka*, *pravdoláskař*, *rychlostudent*, *vajíčkíada*. До другого типу належать процеси, у ході яких збагачення лексичного складу відбувається за рахунок запозичень з інших мов (*decision maker*, *chairman*, *establishment/establišment*, *lídrovat/leaderovat*, *opinion leader*). Мовознавці також розрізняють зовнішні запозичення, під якими розуміються іншомовні лексеми, засвоєні мовою-реципієнтом, та

внутрішні запозичення. “Внутрішні запозичення включають у себе ті мовні одиниці, які проникають у літературну мову із <...> розмовної мови, просторіччя, діалектів, жаргонів та арго, із професійної лексики, різних галузей знань (терміносистем) і т.д.” [7, 48]. Яскравим прикладом внутрішнього запозичення є медичний сленгізм *kulich* на позначення пацієнта, який у майбутньому може віддячити грошима чи іншим способом [9, 91]. Сленгізм став відомим широкому загалу 3.02.2011 після виступу керівника празької лікарні Мотол М. Лудвіка та ввійшов до фіналу конкурсу Слово року 2011, який щорічно проводиться газетою *Lidové noviny*. При входженні сленгових одиниць до літературної мови важливу роль відіграє їх вживання у сфері публіцистики, а також розширення сфери функціонування: *Systém kulichů je podle ředitele naprosto běžný a využívá se všude, nejen ve zdravotnictví (Lidové noviny, 3.2.2011)*.

При дослідженні появи лексико-семантичних інновацій увага науковців також зосереджується на зумовленості процесу номінації комунікативними, соціальними, психологічними чинниками, які значною мірою впливають на оновлення словникового складу. “Умови комунікації визначають характер комунікативних актів, а ті, своєю чергою, зумовлюють спосіб та хід процесу найменування та його результат” [17, 9]. Чеський мовознавець А. Єдлічка характеризує два типи інноваційних процесів **на основі суспільних комунікативних факторів** [13]. До першого типу належать процеси, пов’язані з потребами номінації нових понять та реалій у певних сферах комунікації, у функціональних стилях. Наприклад, у зв’язку з політично-економічними трансформаціями та зі зміною вектору суспільного спрямування активізувалося творення слів з префіксом **post-**: *postbolševický*, *postgorbačovský*, *posthavlóvský*, *postideologický*, *postkomunista*, *postsaddámovský*, *postsametový*, *postsarajevský*, *posttotalitní*, *postzemanovec*. До другого типу належать процеси, мотивовані комунікативною ситуацією конкретної мови. Інноваціями з погляду мовних контактів є нові слова та вирази, запозичені з інших мов, словотвірні форманти, за допомогою яких утворюються нові лексичні одиниці, напр. **-gate**: *judrgate*, *Klausgate*, *olejgate*. Характеризуючи інноваційні процеси у чеській мові, А. Єдлічка наводить приклад проникання слів зі словацької мови до чеської внаслідок мовних контактів. Слід зазначити, що на сьогодні результатом таких процесів у чеській мові є не тільки функціонування словаків, але і запозичень з інших мов (напр., *ombudsman* – зі шведської, *opinion maker* – з англійської, *acquis communautaire* – з французької, *jakuza* – з японської тощо). На думку мовознавця, причиною появи таких інновацій є не лише необхідність найменування нових понять та реалій. Доволі часто вони функціонують як контактні варіанти, які зустрічаються тільки у певному стилі мови і мають обмежену сферу вживання. Цей факт свідчить про зв’язок між даною типологією (на основі суспільних комунікативних факторів) та типологією з погляду функціонально-стильового забарвлення неологізмів.

Значна частина лексико-семантичних інновацій характеризується приналежністю до певного стилю. У чеській лінгвістиці за основні функціональні стилі прийнято вважати розмовний, науковий, публіцистичний та художній, але сьогодні більшість науковців виділяють ще адміністративний, есеїстичний та ораторський стилі. Новотвори виникають як елементи конкретної функціональної сфери, яким властиві характерні стильові ознаки та особливості. Неологізми яскраво представлені у науковому (напр. нові найменування комп'ютерної галузі), художньому*, публіцистичному**, розмовному стилях (*finančák, kravaták, sametka, ťaman, textovat, žehlička*).

У результаті частого вживання, семантичних модифікацій чи індивідуальних впливів мовців неологізми можуть втрачати початкову стилістичну приналежність та перейти до іншої функціональної сфери. Наочним прикладом цього явища може бути слово *eurozóna*, яке у словнику неологізмів *Nová slova v češtině 2 (SN 2)* подається з позначкою *odb.* (*odborný* – спеціальний, фаховий) ‘спец. Європейський економічний та монетарний союз’. Однак під впливом екстралінгвальних факторів (актуальність поняття, підвищення інтересу суспільства до політичних питань, пов'язаних із ЄС, зростання частотності використання у мовній практиці та засобах масової інформації) змінюється стилістичний статус цього неологізму (від спеціальної, стилістично маркованої лексики до загальноновживаної)***.

Аналізуючи неологізаційні процеси у сфері суспільно-політичної лексики, необхідно зауважити, що основною сферою функціонування суспільно-політичних неологізмів є публіцистичний стиль. Незважаючи на те, що велика частина неологізмів, що позначають нові реалії та поняття суспільно-політичного життя, виникли як термінологічні одиниці, вони швидко поширюються у мові мас-медіа, повсякденному мовленні. Наприклад, нові лексеми *desolidarizace, eurosummit, globofobie, havlokracie, klausiánství, klientelismus, nadreprezentace, polokomunizmus*, згідно з SN 2, вживаються у сфері політичної публіцистики. Завдяки функціонуванню у публіцистичному стилі неологізми стають загальновідомими, однак не

* Див. напр. Staněk V. Neologismy v díle Karla Čapka / V. Staněk // Naše řeč. – 2000. – № 83. – S. 77–96.

** Див. напр. Svobodová D. Anglické výrazy v českém publicistickém tisku / D. Svobodová // Naše řeč. – 1996. – № 79. – S. 99–102.

*** Проникнення до публіцистичного стилю можна спостерігати на матеріалі чеського національного корпусу (Corpus: syn2010 <http://ucnk.ff.cuni.cz>), де неологізм *eurozóna* вживається не тільки у фаховій літературі (напр. *Ekonomie v teorii a praxi, Mezinárodní a srovnávací právní revue, Ekonom*), але і у пресі (*Lidové noviny, Hospodářské noviny, Respekt, Mladá fronta DNES, Reflex, Deníky Moravia, Týden* тощо). З 773 наявних вживань лексеми *eurozóna* у субкорпусі різножанрових текстів 2005–2009 рр. syn2010 623 (81%) слововживання зафіксовані у публіцистиці та 150 (19%) у науковій літературі.

завжди зрозумілими читачам та мовцям.

Процеси неосемантизації супроводжуються стилістичною переоцінкою окремих лексичних одиниць. Під час функціонально-семантичного розвитку суспільно-політичні терміни втрачають термінологічне навантаження, що супроводжується спрощенням дефініції слова, розширенням значення на семантичному рівні. Так, слово *amnestie* перейшло до загального вжитку у значенні ‘вибачення, звільнення від обов’язку (особливо щось платити) перед кимось, чимось (на певний період)’: *Knihovna vyhlásila amnestii pro čtenáře* [22, 35]. Іншим прикладом міграції слів між функціональними стилями є неосемантизм *tunel* та його деривати *tunelovat*, *tunelář*, *tunelářský*, *tunelování*, що мають велику частотність вживання в економічній галузі, де позначають незаконні фінансові операції. Внаслідок того, що проблема незаконних банківських операцій, “відмивання” коштів є актуальною у сучасному суспільстві, ці неосемантизми часто уживаються і їх знаходимо у різних мовних стилях: науковому – ... *politici si vyčítají všechno možné i nemožné, majitelé a manažeři tunelují...* [15]; художньому – *Z 63 ukradených miliard si zloději a tuneláři tedy podrželi 62 a tři čtvrti miliardy* [14]; публіцистичному – *Tunelovat je možné takřka všechno ... (Lidové noviny, 1998)*.

Чеський лінгвіст Б. Гавранек виокремлює ще один аспект для побудови типології неологізаційних процесів. На його думку, нові лексико-семантичні одиниці утворюються двома шляхами: перший полягає у “використанні мовних елементів, які є звичними для певного способу вираження”, другий – у такому використанні елементів, які “привертають увагу та сприймаються як незвичні” [11, 53]. **З огляду на зв’язок між формою нової номінації та зовнішніми чинниками мовних процесів**, ситуацією, у якій виник новотвір, виділяють загальномовні та індивідуально-авторські, художні неологізми. О. Мартінцова відзначає, що типовими сферами, де реалізується потреба назвати нові поняття новою лексичною одиницею, утвореною за регулярними словотвірними моделями, є наукова та публіцистична [20, 59]. Для художнього, есеїстичного та публіцистичного стилю є характерним процес пошуку нової “помітної” форми, яскравого експресивного виразу для найменування чи перейменування тих чи інших предметів, понять і явищ навколишньої дійсності. Часто у публіцистичному стилі зустрічається нова лексика, переважно оказіонального характеру (*komunistolog*, *křupikracie*, *malopolitika*, *modroptáčník*, *taképravičák*), яка свідомо використовується авторами для створення емоційно-експресивного ефекту.

З огляду на узуалізацію нових найменувань, на їх належність до мови чи мовлення мовознавці виділяють узуальні та неuzuальні новотвори. Наведена класифікація тісно співвідноситься з проблемою визначення неологізмів (широке та вузьке трактування). У вузькому розумінні до неологізмів зараховують “слова, які стали узуальними зовсім недавно і

протягом певного часу зберігають відтінок свіжості, новизни” [7, 27]. До незузальних новотворів відносять okazionalizmy (*okazionalizmy*), індивідуально-авторські слова (*individuálně avtorská slova*), потенційні слова (*potenciální slova*)*. Досі ці терміни мають неоднозначне тлумачення і є предметом дискусій. **Оказіоналізм** трактується як “найменування, слово, яке виникає спонтанно у процесі творення тексту, переважно для одного конкретного використання, зумовленого контекстом” [18, 292]. На відміну від неологізмів, які прийняті мовцями та відтворюються у комунікативних актах, okazionalizmy – не закріплені узусально одиниці, диференційними ознаками яких, на думку російського мовознавця А. Ликова, є належність до сфери мовлення, ненормативність, функціональна одноразовість, експресивність, індивідуальна приналежність тощо [5, 11]. Незважаючи на значну кількість характерних критеріїв для ідентифікації okazionalizmів, усі дослідники цього типу новотворів виділяють належність до мовлення як одну із найважливіших ознак. При визначенні okazionalizmів важливу роль відіграє також дериваційний аспект. У словниковій статті енциклопедичного словника чеської мови О. Мартінцова зауважує, що у вузькому розумінні okazionalizmy тлумачать як слова, утворені за непродуктивними словотвірними моделями [18, 292–293]. Виходячи зі словотвірного аспекту, okazionalizmy протиставляються потенційним словам. Під **потенційними** розуміються “слова, які виникають майже парадигматично за дуже продуктивними словотвірними типами, або ті слова, які реалізують словотвірний потенціал твірного слова і доповнюють порожні місця у його словотвірній парадигмі (пор. до прикметника *ekologický* утворені вирази *ekologicky*, *ekologičnost*, *ekologično*)” [18, 293]. Новотвори такого типу “потенційно уже існують у мові, і потрібен тільки зовнішній стимул, зумовлений мовленнєвою ситуацією, щоб вони були вжиті” [7, 39]. Словотвірну парадигму можемо доповнити іншими новотворами з кореневим **-ekolog-**: *V jiné situaci je ultrapravicová Národní fronta (NF), seskupení ekologistů (Zelení a Generace ekologie) (Mladá fronta Dnes, 15.3.1993); ... oba ekologistické proudy představují dohromady významnou politickou sílu (Lidové noviny, 21.12.1992); jak zastavit ekologizaci parku (Reflex, 36/1999); Ministerstvo požaduje od investora splnění devatenácti ekologizačních oprav (Mladá fronta Dnes, 14.5.1993); ekologismus se liší od ekologie tím, že není vědou... [22, 103]; ... poprvé zatopili v novém ekologizovaném kotli (Deníky Bohemia, 7.05.2007); Bylo poměrně dost času ekologizovat (Právo, 22.05.1998); Co to má znamenat, napadne nedůvěřivého našince, dennodenně masírovaného ekologizujícími médii? (Technický týdeník, 24/2009); ... podařilo se zekologizovat spalovací kotle [22, 548].*

* У мовознавчій літературі на позначення незузальних неологізмів використовують низку інших термінів. Дет. див. Попова Т. В. Неология и неография современного русского языка / Т. В. Попова. – Москва, 2005. – С. 27.

У нашому дослідженні ми послуговуємося терміном неологізм у широкому тлумаченні, розуміючи під ним, крім загальноновживаних мовних одиниць, прийнятих та закріплених узусом, також і індивідуальні, оказіональні утворення, що характеризуються новизною форми або значення.

Отже, можемо стверджувати, що серед усього розмаїття процесів, які відбуваються у мовній системі, важливе місце займає неологізаційний. Неологізаційний процес – це взаємопов'язаний комплекс операцій, у результаті якого формується нове слово, словосполучення або значення у різних комунікативних ситуаціях та функціональних стилях. В основі процесу лежить творення, актуалізація, входження у мову або мовлення лексичних одиниць, найважливішою ознакою яких є новизна. Значна кількість підходів до типологізації неологізаційних процесів та систематизації нових найменувань відображають різноманітні аспекти їх дослідження. Лексико-семантичні інновації класифікують відповідно до способу творення, функціонально-стильового забарвлення, на основі суспільно-комунікативних факторів, з погляду сфери функціонування та зв'язку із зовнішніми чинниками мовних процесів. Численні класифікації неологізмів дають можливість більш ґрунтовно проаналізувати інноваційні процеси у лексиці сучасної чеської мови.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гак В.Г. О современной французской неологии / В. Г. Гак // Новые слова и словари новых слов / отв. ред. Н. З. Котелова. – Л.: Наука, 1978. – С. 37–52;
2. Зацний Ю.А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови / Ю. А. Зацний. – Запоріжжя: Запорізький державний університет, 1998. – 431 с.;
3. Карпіловська Є. Інноваційні процеси в лексиконі та граматичному ладі сучасної української мови / Є. Карпіловська, Н. Клименко, Л. Кислюк, М. Вінтонів // Фундаментальні орієнтири науки: Збірник статей за матеріалами проєктів гуманітарного та соціально-економічного напрямів ДФФД. – К.: Академперіодика, 2005. – С. 98–128;
4. Коваль Н.М. Неологізаційні та архаїзаційні процеси у лексиці іспаномовного суспільно-політичного дискурсу / Н. М. Коваль // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ. Серія “Філологія, педагогіка, психологія”. – К.: КНЛУ. – 2002. – Вип. 6. – С. 188–192;
5. Лыков А.Г. Современная русская лексикология (русское окказиональное слово) / А. Г. Лыков. – М.: Высшая школа, 1976. – 119 с.;
6. Мазурик Д.В. Інноваційні процеси в лексиці сучасної української мови (90-і роки ХХ ст.): дис... кандидата філол. наук: 10.02.01 / Д. В. Мазурик. – Львів, 2002. – 212 с.;
7. Попова Т.В. Неология и неография современного русского языка / Т. В. Попова. – Москва, 2005. – 165 с.;
8. Стишов О.А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації): Монографія / О. А. Стишов. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2003. – 388 с.;
9. Doležal A. Lékařský slang a úsloví. Druhé vydání / A. Doležal. – Praha: Nakladatelství Galén, 2007. – 162 s.;
10. Hauser P. Nauka o slovní zásobě / P. Hauser. – Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. – 195 s.;
11. Havránek B. Úkoly spisovného jazyka a jeho kultura / B. Havránek // Spisovný jazyk a jazyková kultura. – Praha, 1932. – S. 32–84;
12. Chlupáčová K. K sémantické neologii v současné ruštině / K. Chlupáčová // SlavPrag. – 1982. – № 25. – S. 253–262;
13. Jedlička A. Innowacyjne procesy i tendencje we współczesnym języku literackim /

A. Jedlička // Z problémůw współczesnych języków i literatur słowiańskich. – Varšava, 1976. – S. 11–22; **14. Klíma I.** Kostlivec pod kobercem. – Praha, 2005. – Режим доступу: <http://ucnk.ff.cuni.cz/>; **15. Kubátová J.** Ekonomické znalosti pro tržní praxi. – Olomouc, 2006. – Режим доступу: <http://ucnk.ff.cuni.cz/>; **16. Lotko E.** Co a jak ovlivňuje inovační procesy ve slovní zásobě (na materiálu češtiny, slovenštiny a polštiny) / E. Lotko // Procesy innowacyjne w językach słowiańskich. Prace Slawistyczne 114. – Warszawa, 2003. – S. 101–115; **17. Martincová O.** Aktuální problémy neologismů a neologizace / O. Martincová // Filologické studie. – 1978. – №8. – S. 7–16; **18. Martincová O.** Okazionalismus // Encyklopedický slovník češtiny. 1. vyd. / edit. P. Karlík, M. Nekula, J. Pleskalová. – Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. – S. 292–293; **19. Martincová O.** Problematika neologismů v současné spisovné češtině / O. Martincová. – Praha: UK, 1983. – 160 s.; **20. Martincová O.** Typologie neologických procesů v slovní zásobě současné češtiny / O. Martincová // Dynamické tendence v jazykové komunikácii. – Bratislava: Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV, 1990. – S. 56–62; **21. Nová slova v češtině.** Slovník neologismů 1 / kol. autorů pod ved. O. Martincové. – Praha: Academia, 1998. – 356 s.; **22. Nová slova v češtině.** Slovník neologismů 2 / kol. autorů pod ved. O. Martincové. – Praha: Academia, 2004. – 568 s.; **23. Rangelova A.** Neosémantizmy a neosémantizační procesy / A. Rangelova // Neologizmy v dnešní češtině (kol. autorů pod ved. O. Martincové). – Praha: ÚJČ AV ČR, 2005. – S. 159–179.

Ізмайлова С. (Прага, Чеська Республіка)

O zvrzatnosti v češtině a chybování rusky mluvících (na základě průběžného hodnocení materiálu z grantu Databáze jazykových chyb v češtině mluvících s prvním jazykem slovanským)

Ця стаття пропонує орієнтовний опис та аналіз помилок, які виникли у російськомовних респондентів при використанні рефлексива в чеських пропозиціях. При дослідженні були використані письмові матеріали гранту «База даних помилок в чеській мові представників з рідною мовою слов'янською». Поточна оцінка та систематизація того ж матеріалу буде кроком щодо поліпшення електронної бази даних помилок.

Ключові слова: рефлексія, рефлексивні пасивні форми, рефлексивний формант, клітіки, діатеза, деагентізація.

Эта статья предлагает ориентировочное описание и анализ ошибок, которые возникли у русскоговорящих респондентов при использовании рефлексивов в чешских предложениях. При исследовании были использованы письменные материалы гранта «База данных ошибок в чешском языке представителей с первым языком славянским». Текущая оценка и систематизация этого материала будет шагом к улучшению электронной базы данных ошибок.

Ключевые слова: рефлексив, рефлексивные пассивные формы, рефлексивный формант, клитики, диатеза, деагентизация.

This article offers an approximate description and analysis of mistakes of Russian-speaking respondents which arise in the using reflective verbs in Czech sentences. The study is based on written material of grant The Database of Language Mistakes in Czech